

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАКАЗ

№ 49 від 23 січня 2004 року

**Про затвердження Програми дій
щодо реалізації положень Булонської
декларації в системі вищої освіти
і науки України на 2004-2005 роки**

З метою реалізації положень Булонської декларації в системі вищої освіти і науки України наказую:

1. Затвердити Програму дій щодо реалізації положень Булонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки, що додається.
2. Департаментам вищої освіти (Болюбаш Я. Я.), міжнародного співробітництва та європейської інтеграції (Сухолиткий О. С.), науково-технологічного розвитку (Свіженко В. О.), інноваційного розвитку (Гончаренко М. Ф.), кадрової роботи (Биковський В.Т.), економіки та фінансування (Куликов П. М.), управлінню ліцензування, акредитації та нострифікації (Домні В. І.), державній інспекції навчальних закладів (Бурлаков О. М.) забезпечити виконання Програми дій та систематичний моніторинг її результатів.
3. Вищим навчальним закладам III-IV рівнів акредитації розробити у місячний термін заходи щодо реалізації положень Булонської декларації в системі вищої освіти і науки України.
4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Степка М.Ф.

Міністр В.Г. Кремень

Затверджено
наказом МОН
від 23.01.04 р. № 49

**ПРОГРАМА ДІЙ
щодо реалізації положень Булонської декларації в системі вищої освіти і науки України
ВСТУП**

Розвиток України визначається у загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності загальносвітової культури: парламентаризм, права людини, права національних меншин, лібералізацію, свободу пересування, свободу здобуття освіти будь-якого рівня та інше, що є невід'ємним атрибутом громадянського демократичного суспільства.

Інтеграційний процес полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, поширенні власних культурних і науково-технічних здобутків в ЄС. У кінцевому результаті такі кроки спрацьовуватимуть на підвищення в Україні європейської культурної ідентичності та інтеграцію до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного простору.

Здійснення даного завдання передбачає взаємне зняття будь-яких принципових, на відміну від технічних, обмежень на контакти і обміни та поширення інформації.

Основними цілями реформ в Україні є підвищення життєвого рівня населення, передусім завдяки переходу до ринкової економіки, забезпечення захисту громадянських прав і розширення індивідуальних свобод особи. Ринок праці і соціальна політика є найважливішими компонентами досягнення цих цілей, тому що вони необхідні для забезпечення продуктивності сучасної економіки.

У цьому контексті реформування вищої освіти і науки в Україні передбачає:

- перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, що дасть змогу задовольняти можливості особистості в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівня за бажаним напрямом відповідно до її здібностей та забезпечити її мобільність на ринку праці;
- формування мережі вищих навчальних закладів, яка за формами, програмами, термінами навчання і джерелами фінансування задовольняла б потреби кожної людини і держави в цілому;
- підвищення освітнього і культурного рівня суспільства, створення умов для навчання впродовж усього життя;
- запровадження в системі вищої освіти і науки України передового досвіду розвинутих країн світу та її інтеграція у міжнародне науково-освітнє співтовариство;
- пошук рівноваги між масовою фундаментальною та елітарною освітою, з одного боку, та вузькою спеціалізацією і професійною досконалістю, з іншого.

МЕТА ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Головною метою Програми дій є вжиття заходів для входження національної системи освіти і науки в європейський простір з реалізацією таких вимог, критеріїв і стандартів:

- постійне навчання впродовж усього життя;

- мотивоване залучення студентів до навчання;
- сприяння привабливості та конкурентоспроможності Європейського простору вищої освіти і науки для інших регіонів світу.

Для реалізації концептуальних засад Болонського процесу в Україні необхідно:

- удосконалити двоступеневу структуру вищої освіти;
- прийняти прозорі та зрозумілі градації дипломів, ступенів та кваліфікацій;
- використати єдину систему кредитних одиниць і додатка до диплома;
- врахувати європейську практику організації акредитації та контролю якості освіти;
- підтримувати і розвивати європейські стандарти якості;
- ліквідувати перепони для розширення мобільності студентів, викладачів і дослідників;
- запровадити сучасні підходи інтеграції вищої освіти і науки у справі підготовки магістрів та аспірантів;
- забезпечити подальший розвиток автономності та самоврядування у системі вищої освіти та науки.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ЗАХОДІВ

Реалізація Програми дій надасть можливість:

- провести системну модернізацію системи освіти в цілому;
- наблизити якість освіти до вимог стандартів, що напрацьовані європейською спільнотою для впровадження до 2010 р.;
- запровадити в Україні загальноєвропейську систему наукових ступенів;
- запровадити систему кредитів сумісну із Європейською кредитно-трансферною системою навчання;
- сприяти мобільності громадян України, які здобувають освіту або надають освітні послуги.

Організація виконання Програми дій покладається на Департаменти вищої освіти, міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, кадрової роботи, науково-технологічного розвитку, інноваційного розвитку, економіки та фінансування, управління ліцензування, акредитації та нострифікації, Науково-методичний центр вищої освіти, Центр міжнародної освіти.

Затверджено
наказом МОН
від 23.01.04 р. № 49

ЗАХОДИ щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки

Зміст напрямку діяльності	Зміст завдання	Терміни виконання, роки	Відповідальні виконавці
1. Модернізація системи вищої освіти і науки України відповідно до ідей та документів Болонського процесу	1.1. Підготувати методичні посібники для вищих навчальних закладів з роз'ясненням вимог документів Болонського процесу.	2004	Департамент вищої освіти, вищі навчальні заклади
	1.2. Створити в Україні регіональні центри супроводження Болонського процесу (Дніпропетровськ, Донецьк, Тернопіль, Київ, Львів, Одеса, Харків).	2004-2005	Департаменти вищої освіти, міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, інноваційного розвитку, базові вищі навчальні заклади

Зміст напрямку діяльності	Зміст завдання	Терміни виконання, роки	Відповідальні виконавці
	1.3 Провести педагогічний експеримент щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу на основі критеріїв ECTS та тестування у вищих навчальних закладах.	2004-2005	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти, базові вищі навчальні заклади
	1.4. Завершити розробку нормативних документів з проведення педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.	III-IV кв. 2004	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти
	1.5. Розробити пропозиції щодо вдосконалення багаторівневої структури вищої освіти в Україні на основі співставлення структури вищої освіти в Європі, досвіду української системи освіти і науки та задекларованих країнами-учасницями Болонського процесу принципів і напрямів щодо майбутньої системи освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти.	II кв. 2004	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти, вищі навчальні заклади
	1.6. Розробити проекти нормативних документів, що регламентують ступеневість системи вищої освіти (внесення змін до законодавства).	2004-2005	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти
	1.7. Завершити розробку стандартів вищої освіти у відповідності до вимог Болонського процесу.	2004-2005	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти, базові вищі навчальні заклади
	1.8. Удосконалити Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах, на основі вивчення тенденцій розвитку потреб національного та світового ринків праці.	2004-2005	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти
	1.9. Провести аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду використання освітніх кредитів.	2004	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти, базові вищі навчальні заклади
	1.10. Підготувати інформаційні матеріали для вищих навчальних закладів про практику впровадження освітніх кредитів ECTS.	2004	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти
	1.11. Провести науково-методичні конференції, семінари для працівників вищої школи щодо впровадження кредитно-модульної системи.	2004-2005	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти
	1.12. Удосконалити Web-сайт з інформацією про стан реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти України	2004	Департамент вищої освіти, Український інститут науково-технічної та економічної інформації, базові вищі навчальні заклади

Зміст напрямку діяльності	Зміст завдання	Терміни виконання, роки	Відповідальні виконавці
2. Введення додатка до диплома (Diploma Supplement)	2.1. Розробити додаток до диплома про вищу освіту відповідно до загальноєвропейського зразка "Додаток до диплома (Diploma Supplement)".	2004	Департаменти вищої освіти, міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, Науково-методичний центр вищої освіти, базові вищі навчальні заклади
	2.2. Запровадити додаток до диплома про вищу освіту відповідно до загальноєвропейського зразка "Додаток до диплома (Diploma Supplement)".	2005	Департамент вищої освіти, Управління ліцензування, акредитації та нострифікації
3. Створення порівняльної системи визнання іноземних документів про вищу освіту в Україні та впровадження національних документів про освіту в державах-учасниках Болонського процесу	3.1. Підготувати пропозиції щодо створення системи визначення рівня компетентності випускників вищих навчальних закладів в Україні: <ul style="list-style-type: none"> • вивчити досвід об'єктивної оцінки компетентності випускників в країнах-учасниках Болонського процесу; • розробити методи об'єктивної оцінки рівня компетентності фахівців певних освітньо-кваліфікаційних рівнів в Україні. 	2004	Управління ліцензування, акредитації та нострифікації, Департаменти вищої освіти, міжнародного співробітництва та європейської інтеграції
	3.2. Сприяти укладанню угоди між вищими навчальними закладами України та закордону і реалізувати спільні програми вищої освіти з метою отримання подвійних дипломів за відповідними напрямами та спеціальностями.	2004-2005	Департаменти міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, вищої освіти, вищі навчальні заклади
4. Проблеми якості освіти та розробка порівняльних методологій і критеріїв оцінки	4.1. Запровадити на Web-сайті МОН висвітлення інформації про українську систему визнання документів про вищу освіту українською, російською, англійською, французькою і німецькою мовами.	2004-2005	Управління ліцензування, акредитації та нострифікації, Департаменти міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, вищої освіти, Український інститут науково-технічної та економічної інформації
	4.2. Розробити пропозиції щодо відповідності української системи оцінки якості освіти європейським системам.	2004-2005	Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти
	4.3. Розробити нормативні документи, які визначають організацію навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи організації навчання та основні принципи, підходи і систему оцінки якості результатів підготовки фахівців з вищою освітою.	2004	Департамент вищої освіти

Зміст напрямку діяльності	Зміст завдання	Терміни виконання, роки	Відповідальні виконавці
	4.4. Розробити процедури акредитації освітніх програм з врахуванням переходу на кредитно-модульну систему організації навчального процесу з метою забезпечення визнання результатів якості освіти і підвищення мобільності студентів.	2005	Управління ліцензування, акредитації та нострифікації
	4.5. Запровадити механізми вдосконалення діючої системи контролю якості вищої освіти з урахуванням переходу на кредитно-модульну систему організації навчального процесу.	2005	Управління ліцензування, акредитації та нострифікації, Департамент вищої освіти, Науково-методичний центр вищої освіти
	4.6. Створити банк даних освітніх програм українських та зарубіжних вищих навчальних закладів і результатів їх оцінювання при акредитації.	2005	Управління ліцензування, акредитації та нострифікації, Департаменти вищої освіти, міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, Науково-методичний центр вищої освіти
	4.7. Провести робочі семінари Міжнародної мережі агентств з гарантії якості вищої освіти INQAAHE (2006 р.) і Мережі акредитаційних агентств країн Центральної і Східної Європи SEENET (2005 р.) в Україні.	2005	Управління ліцензування, акредитації та нострифікації, Департаменти вищої освіти, міжнародного співробітництва та європейської інтеграції
5. Удосконалення системи забезпечення якості освіти	5.1. Вивчити питання про управління якістю освіти, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань в розвинутих країнах світу з метою вдосконалення діючих в Україні систем ліцензування, атестації, акредитації освітніх послуг та пошуку організаційних можливостей інтеграції до світової системи освіти.	2005	Управління ліцензування, акредитації та нострифікації, Департамент кадрової роботи
	5.2. Удосконалити систему моніторингу якості освіти на засадах запровадження: <ul style="list-style-type: none"> • ефективного механізму громадського рейтингу навчальних закладів та навчальних програм; • експертних і тестових методів оцінювання; • багатоступеневої системи контролю особистих досягнень студентів; • забезпечення доступності результатів моніторингу для широкої громадськості. 	2005	Державна інспекція навчальних закладів, Управління ліцензування, акредитації та нострифікації, Департамент вищої освіти

Зміст напрямку діяльності	Зміст завдання	Терміни виконання, роки	Відповідальні виконавці
6.Розвиток співробітництва з державами-учасницями Болонського процесу щодо визнання документів про освіту	6.1. Проаналізувати укладені двосторонні угоди із зарубіжними країнами (Болгарія, Естонія, Словацька Республіка, Румунія, Угорщина) про взаємовизнання документів про освіту та при необхідності ініціювати внесення змін відповідно до сучасного стану освітніх систем держав-сторін.	2004	Департамент міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, Управління ліцензування, акредитації та нострифікації, Державна інспекція навчальних закладів
	6.2. Ініціювати підготовку двосторонніх угод про взаємовизнання документів про освіту, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань країн-учасниць Болонського процесу, що не приєдналися до Лісабонської конвенції.	2004-2005	Департаменти міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, кадрової роботи, Управління ліцензування, акредитації та нострифікації
	6.3. Проаналізувати акредитовані освітні програми із напрямів та спеціальностей держав-сторін Болонського процесу, що становлять інтерес для розвитку українського суспільства з метою укладання взаємовигідних спеціалізованих угод про визнання документів про освіту.	2005	Департамент міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, Управління ліцензування, акредитації та нострифікації
	6.4. Вивчити досвід нострифікації у державах - учасниках Болонського процесу, що приєдналися до Лісабонської конвенції, для реалізації в національній практиці визнання іноземних документів про освіту.	2005	Управління ліцензування, акредитації та нострифікації